

Lars Knudsen, Landsformand i Danske Døves Landsforbund, interviewes i Kulturen på P1 i forbindelse med FN's Internationale Tegnsprogsdag.

København, 25. september 2020

Vært:

Vi skriver d. 23 september i dag, og det er ikke en hvilken som helst dag – specielt ikke hvis man er døv eller har anden grund til at kommunikere på tegnsprog. For i dag er FN's internationale tegnsprogsdag – en dag, der er sat i verden for at støtte og beskytte lingvistisk identitet og kulturel diversitet blandt alle døve og tegnsprogsbrugere.

Som med alle mulige andre slags sprog er det svært at datere, hvornår den præcise oprindelse er, men vi ved, at det danske tegnsprog går længere tilbage end til en københavnsk døveskole, der blev stiftet i 1807 – grundlagt af læge og døvstumpepædagogen, Peter Atke Castberg. Han var forstander for det kongelige døvstummeinstitut og arbejdede ud fra den tanke, at døve skulle have bedre chance for at indgå i samfundet som "nyttige borgere". Det har resulteret i, at Castberg i dag går under titlen danske døvstumme undervisnings fader.

Når der er sagt har døve angiveligt altid kommunikeret med en form for tegnsprog – og tegnsprog markerer vi så i dag i programmet. FN's internationale tegnsprogsdag bliver holdt i dag, fordi den internationale organisation WFD blev grundlagt d. 23 september i 1951.

I anledning af dagen har vi inviteret Lars Knudsen i studiet, landsformand for DDL. Velkommen til dig, Lars.

Lars kan ikke høre noget, så vi har sat en tolk i studiet, som oversætter for Lars, og det er hendes stemme, man kan høre i radioen, og af samme grund kan der være nogle sekunders tolkningstid.

Lars, den internationale tegnsprogsdag er kun to år gammel. Den blev første gang fejret i 2018. Hvad betyder den for jer i DDL?

Lars Knudsen: For os betyder den utrolig meget, det er en rigtig vigtig dag. Den er den dag, vi har mulighed for at skabe opmærksomhed, mulighed for at råbe højt om os selv som gruppe af døve og tegnsprogsbrugere og få sat tegnsproget på dagsordenen. I dagligdagen er vi jo en lille, sproglig minoritetsgruppe, så vi kan virke som en usynlig gruppe, så FN's internationale tegnsprogsdag giver os mulighed for at gøre opmærksom på os selv i samfundet. Så den er meget vigtig for os. I hele verden er der 70 mio. døve, der fejrer dagen i dag, og det synes jeg er en rigtig dejlig følelse at have det her sammenhold med alle døve i verden.

Vært: Nu nævnte vi Peter Castberg, der kæmpede i begyndelsen af 1800-tallet for, at døve kunne indgå som nyttige borgere – med andre ord være mere ligestillet med resten af samfundet. Lars, hvordan går det med ligestillingen i dag 200 år senere?

Lars Knudsen: Der er gået 200 år, og der går fremad for døve i Danmark, det er helt sikkert, men vi er ikke færdige endnu. Vi er ikke helt ligestillet med andre borgere i samfundet endnu. Der er stadig mange ting, som vi kæmper med og skal kæmpe med i fremtiden. Døve i Danmark opfatter sig selv som en sproglig og kulturel minoritetsgruppe. Det betyder, vi ser os selv som hele og almindelige mennesker, som sagtens kan have et liv og dagligdag som andre, men at det er omgivelserne, der skaber barrierer for os, så vi kan blive fuldt ligestillet. De udfordringer oplever vi i forskellige situationer i livet.

Vært: Noget af det skyldes helt sikkert, at vi der kan høre ikke ved nok om, hvad det vil sige at være døv, så hvordan bruger I helt konkret dagen i dag?

Lars Knudsen: I dag samarbejder vi med WFD og andre døveforbund i andre lande. Vi prøver at udfordre politikere på tegnsprog. Lige inden jeg kom i studiet, har jeg fået besked om, at Astrid Krag har optaget sig selv og sagt noget på tegnsprog. Det bliver lagt på de sociale medier, og det er godt for os, at der bliver skabt opmærksomhed på vores sprog, fordi tegnsprog er for alle. Tegnsprog er ikke kun noget, der har sammenhæng med døve, det er et sprog til alle i samfundet.

Vært: Fordi vi i virkeligheden burde bruge vores gestik og krop noget mere, når vi taler sammen?

Lars Knudsen: Ja, lige præcis. Vi oplever generelt i samfundet og i de nordiske lande, at vi som mennesker kan virke lidt indelukkede, kolde – vi har svært ved at bruge vores krop og kropssprog. Det er vi lidt angst for. Når vi sammenligner med sydeuropæiske lande som Spanien, Frankrig, Italien osv. der er folk gode til at bruge deres kropssprog og gestik. Når man så rejser i de lande, så er det nemt at kommunikere med folk dernede. Man behøver ikke skulle skrive på en seddel med en kuglepen, hvorimod i Danmark er det tit sådan, så vi forstår hinanden. Det synes jeg faktisk, danskerne generelt kunne lære at blive lidt mere afslappet og være åbne over for at bruge kropssproget.

Vært: Du har en tolk med i studiet. Det er hende, vi hører. Hvordan definerer du den gode tolk?

Lars Knudsen: En god tolk er en, der kan formidle og tolke fra dansk tegnsprog til dansk tale og omvendt. En god tolk er en, der kender til døves kultur, historie og baggrund. Der er vigtigt, når man oversætter, man også kender til historie, kultur og baggrund, så man kan få oversat korrekt.

Vært: I foråret var du medvirkende til at få tolk på de mange coronapresse møder. Hvorfor var det vigtigt? Man kunne jo læse teksterne på skærmen eller få oplysningerne på skrift.

Lars Knudsen: Dansk tegnsprog og dansk skriftsprog er to vidt forskellige ting. For rigtig mange døve er modersmålet dansk tegnsprog, og dermed er dansk skriftsprog så vores 2. sprog. Når man snakker om situationer, hvor der er kriser eks. corona eller under terror, så er det vigtigt myndighederne tager ansvar for at få kommunikeret så bredt ud som muligt – det gælder selvfølgelig også døve på vores modersmål – tegnsprog. I dag ser vi desværre på flere områder, at det er noget, vi skal kæmpe for. Det er rigtig fint, vi har fået tolk på pressemøderne, men vi vil have, at der skal laves en national beredskabsplan, hvor der bliver skrevet konkret fremover, hvis der sker et eller andet alvorligt i Danmark, så skal myndighederne vide, at der skal tolk på, så kommunikationen bliver formuleret ud på tegnsprog til døve.

Vært: Det overrasker mig, at dansk skriftsprog i virkeligheden er dit 2. sprog. Vil det sige, du er dårligere til at læse på dansk end på tegnsprog, hvis du forstår, hvad jeg mener?

Lars Knudsen: Ja, altså. Jeg er født og opvokset med dansk tegnsprog, så det er mit modersmål, og så er skriftsproget mit 2. sprog. Jeg kan godt læse men 100 % helt tryk i, at jeg har forstået det, sammenlignet med jeg ser det på dansk tegnsprog, det er jeg ikke. Jeg vil altid være klart bedst stillet på dansk tegnsprog. Det er lidt det samme for jer, tænker jeg, hvis I skal høre programmer på spansk, fransk eller tysk, som I kan en smule af, så kan der være nogle nuancer, indhold eller sætninger, der glipper eller I ikke har fuldt forstået sammenlignet, hvis I fik det på dansk talesprog. Det er fuldstændig det samme udgangspunkt for døve.

Vært: Hvor er det interessant. Jeg kunne også tænke mig at høre ift teknologi. Hvor meget kommer apps, smartphone, virtuel reality døve til hjælp, høreapparater osv.?

Lars Knudsen: Teknologi og den teknologiske udvikling er klart til vores fordel. Der er situationer, hvis man ikke har en tolk, så vil man kunne tage sin mobiltelefon og have en app, der måske kan have noget talegenkendelse og så lave det om til tekst. Det er bedre end ingenting, så den støtter døve. Vi er der dog ikke 100% endnu, men det kommer sikkert i fremtiden.
Vært: Spændende at høre om. Tusind tak, fordi du kom, Lars Knudsen fra DDL.